

Průběh trestního řízení

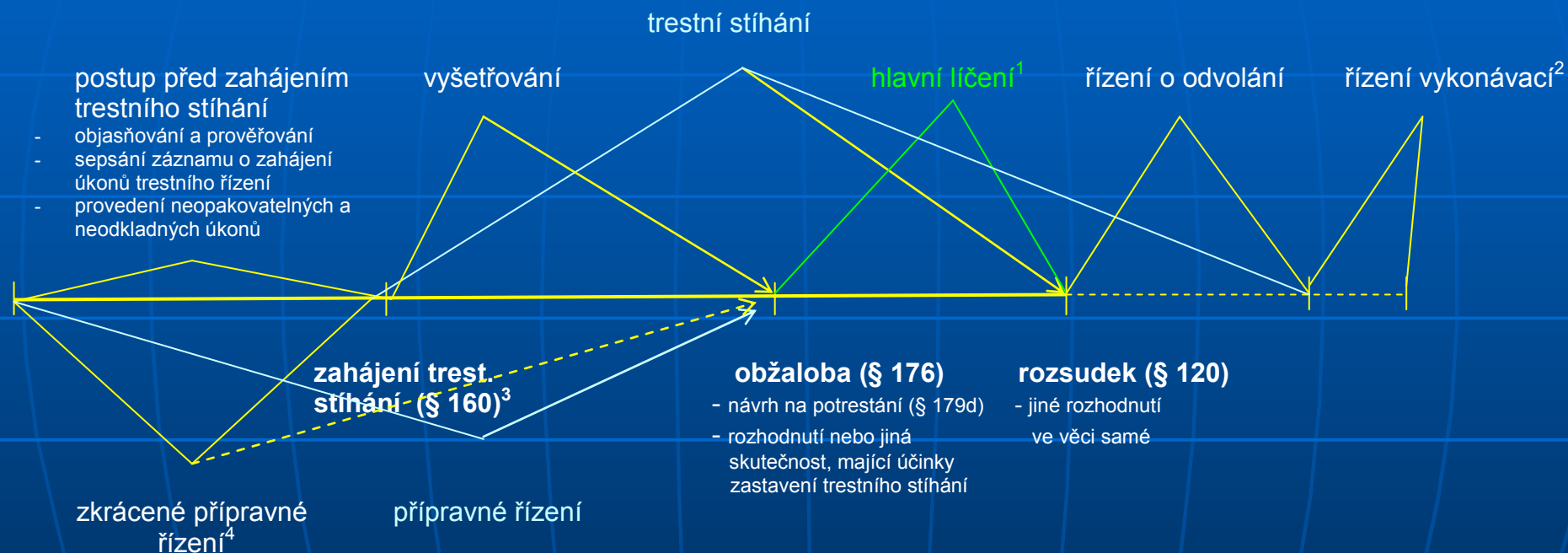
část třetí – Opravné řízení

doc. JUDr. Jaroslav Fenyk, Ph.D.

Stádia trestního řízení

- Trestní řád rozeznává následující stádia:
 - Přípravné řízení
 - Předběžné projednání obžaloby
 - Hlavní líčení
 - **Opravné řízení**
 - Vykonávací řízení

Schéma průběhu trestního řízení podle českého trestního řádu

¹ Ve věcech, v nichž se konalo zkrácené přípravné řízení rozhoduje samosoudce po projednání věci ve zjednodušeném řízení (§ 314b trestního řádu).

² V některých případech, v nichž jsou uplatněny mimořádné opravné prostředky, resp. kdy je rozhodováno Ústavním soudem o ústavní stížnosti (§ 265a, §266, § 277, resp. § 314h a násl. trestního řádu) může probíhat ještě řízení o těchto prostředcích.

³ Ve věcech, v nichž se konalo zkrácené přípravné řízení a kde podal státní zástupce návrh na potrestání podle § 179d trestního řádu se trestní stíhání zahajuje tím, že návrh státního zástupce na potrestání byl doručen soudu (§ 174b odst. 1 trestního řádu).

⁴ Zkrácené přípravné řízení neprobíhá formou vyšetřování a nejde ani o řízení před zahájením trestního stíhání. Jde o samostatný druh řízení s vlastními pravidly.

Přezkoumávání rozhodnutí v opravném řízení

- Podstata a účel opravného řízení
 - Vady skutkové (error in facto)
 - Vady právní (error in iure)
 - Vady procesního postupu (error in procedendo)

Zásady opravného řízení

Obecné principy:

- Zásada oficiality
- Zásada práva na obhajobu
- Zásada presumpce nevinny
- Zásada veřejnosti
- Zásada ústnosti a bezprostřednosti

Zvláštní principy:

- Revizní princip
- Apelační princip
- Kasační princip
- Devolutivní účinek
- Suspenzivní účinek
- Beneficium cohaesionis
- Zákaz reformationis in peius
- Zákaz dvojího ohrožení

Opravné prostředky

Řádné:

- **Stížnost** (§ 141 a násl.)
- **Odvolání** (§ 245 a násl.)
- **Odpor** (§ 314g a násl.)

Mimořádné:

- **Dovolání** (§ 265a a násl.)
- **Stížnost pro porušení zákona** (§ 266 a násl.)
- **Obnova řízení** (§ 277 a násl.)

Řádné opravné prostředky

- Směřují proti rozhodnutí, které dosud nenabylo právní moci a do rozhodnutí o opravném prostředku právní moci nabýt nemůže.
- Druhy řádných opravných prostředků:
 - Odvolání
 - Stížnost
 - Odpor proti trestnímu příkazu

Mimořádné opravné prostředky

- Směřují proti rozhodnutí, která jsou v době jejich podání již pravomocná, a to bez ohledu na skutečnost, zda už byla vykonána či nikoli.
- Druhy řádných opravných prostředků:
 - Dovolání
 - Stížnost pro porušení zákona
 - Obnova řízení

1. Dovolání

- Lze podat pouze proti určitým pravomocným rozhodnutím soudů a jen z taxativně stanovených důvodů.
- Určeno k nápravě výlučně nejzávažnějších právních vad napadeného rozhodnutí nebo řízení mu předcházejícího, a to procesních i hmotně právních, nikoli vad skutkových.

Předmět a důvody dovolání:

- Předmětem dovolání mohou být jen rozhodnutí uvedená v § 265a odst. 1, 2. Obecně lze dovolání podat proti rozhodnutí, které splňuje současně tyto podmínky:
 - Jde o rozhodnutí soudu
 - Bylo učiněno ve věci samé
 - Rozhodnutí je již pravomocné
 - Soud ve věci rozhodl v druhém stupni
 - Zákon proti rozhodnutí dovolání připouští

■ **Rozhodnutí soudu ve věci samé:**

- Rozsudek, jímž byl obviněný uznán vinným a byl mu uložen trest, popř. ochranné opatření nebo bylo upuštěno od potrestání
- Rozsudek, jímž byl obviněný (obžalovaný) zproštěn obžaloby
- Usnesení o zastavení trestního stíhání
- Usnesení o postoupení věci jinému orgánu
- Usnesení, jímž bylo uloženo ochranné opatření
- Usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání
- Usnesení o schválení narovnání
- Rozhodnutí soudu druhého stupně, kterým byl zamítnut nebo odmítnut řádný opravný prostředek

■ **Důvody podání dovolání:**

- Ve věci rozhodl nepříslušný soud, nebo soud, který nebyl náležitě obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát nebo rozhodl soud vyššího stupně.
- Ve věci rozhodl vyloučený orgán;
- Obviněný neměl v řízení obhájce, ač ho podle zákona mít měl.
- Byla porušena ustanovení o přítomnosti obviněného v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání.
- Proti obviněnému bylo vedeno trestní stíhání, ačkoliv podle zákona bylo nepřipustné.

- Bylo rozhodnuto o postoupení věci jinému orgánu, o zastavení trestního stíhání, o podmíněném zastavení trestního stíhání, o schválení narovnání, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí vymezené v příslušných ustanoveních trestního řádu.
- Rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.
- Obviněnému byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo mu byl uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl uznán vinným.
- Bylo rozhodnuto o upuštění od potrestání nebo o upuštění od potrestání s dohledem, aniž byly splněny podmínky stanovené zákonem pro takový postup.

- Bylo rozhodnuto o uložení ochranného opatření, aniž byly splněny podmínky stanovené zákonem pro jeho uložení.
- V rozhodnutí některý výrok chybí nebo je neúplný.
- Bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku, aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo byl v řízení mu předcházejícím dán některý shora uvedený důvod dovolání.

■ Podání dovolání a jeho účinky:

- Zásadně u soudu, který ve věci rozhodoval v prvním stupni
- Ve lhůtě do dvou měsíců od doručení rozhodnutí, proti němuž směřuje, tj. od doručení rozhodnutí soudu druhého stupně.
- Obsahové náležitosti dovolání
- Centrální devolutivní účinek (vždy rozhoduje Nejvyšší soud jako dovolací soud)
- Nemá suspenzivní účinek

Řízení u soudu prvního stupně:

- Soud prvního stupně v řízení o dovolání:
 - Činí opatření k odstranění nedostatků v náležitostech obsahu dovolání
 - Doručuje stejnopis dovolání a jeho odůvodnění podaného jednou oprávněnou osobou druhé oprávněné osobě
 - Může navrhnout odložení nebo přerušování výkonu napadeného rozhodnutí
 - Předkládá spisy dovolacímu soudu

Oprávněné osoby:

- Nejvyšší státní zástupce
- Obviněný prostřednictvím obhájce

Řízení u dovolacího soudu:

- Dovolací soud
- Typy jednání dovolacího soudu (veřejné a neveřejné zasedání)
- Rozsah přezkumné činnosti dovolacího soudu:
 - Dovolací soud přezkoumá zákonnost a odůvodněnost zpravidla jen těch výroků napadeného rozhodnutí, proti nimž bylo podáno dovolání, a správnost postupu řízení, jež jim předcházelo,
 - Tuto přezkumnou činnost provádí zpravidla jen v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání,
 - Nepřezkoumává tu část napadeného rozhodnutí a jemu předcházejícího řízení, která se týkají osoby, ohledně níž dovolání podáno nebylo, jestliže tímž rozhodnutím bylo rozhodnuto o více osobách

Rozhodnutí dovolacího soudu:

- Usnesení o odmítnutí dovolání učiněné bez meritorního přezkoumání napadeného rozhodnutí a řízení jež mu předcházelo
- Usnesení - přikázání soudu, aby rozhodl o chybějícím výroku nebo doplnil neúplný výrok.
- Sám rozhodne o chybějícím výroku nebo o doplnění neúplného výroku
- Kasační rozhodnutí – zrušení napadeného rozhodnutí nebo jeho části
- Usnesení o zamítnutí dovolání, pokud po přezkoumání napadeného rozhodnutí i řízení mu předcházejícího zjistí, že dovolání není důvodné.

2. Stížnost pro porušení zákona

- Jen proti pravomocnému rozhodnutí soudu nebo státního zástupce (pouze výrok).
 - Účelem je náprava právních vad pravomocných rozhodnutí nebo náprava vadného postupu řízení, které pravomocnému rozhodnutí předcházelo.
 - Může podat pouze ministr spravedlnosti.
 - Podává se k Nejvyššímu soudu.
-
- **Obsahové náležitosti SPZ**
 - Centrální devolutivní účinek (rozhoduje o ní vždy Nejvyšší soud)
 - Nemá suspenzivní účinek (možnost odkladu nebo přerušeni výkonu rozhodnutí)

- **Důvody SPZ:**

- Napadeným rozhodnutím byl porušení zákon
- Rozhodnutí bylo učiněno na podkladě vadného postupu řízení

Řízení u Nejvyššího soudu:

- Typy jednání (veřejné a neveřejné zasedání)
- Rozsah přezkumné činnosti Nejvyššího soudu :
 - Přezkoumání zákonnosti a odůvodněnosti zpravidla jen těch oddělitelných výroků napadeného rozhodnutí, proti nimž byla podána SPZ, a správnost postupu řízení, které jim předcházelo
 - Přezkumnou činnost provádí zpravidla jen v rozsahu a z důvodů uvedených ve SPZ
 - Nepřezkoumává tu část napadeného rozhodnutí a jemu předcházejícího řízení, která se týká osoby, ohledně níž SPZ podána nebyla, jestliže tímž rozhodnutím bylo rozhodnuto o více osobách.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu:

- Zamítnutí stížnosti pro porušení zákona
- Nezamítne-li Nejvyšší soud SPZ a shledá-li, že zákon porušen byl, vysloví rozsudkem, že napadeným rozhodnutím, popř. jeho částí, nebo v řízení, jež takovému rozhodnutí předcházelo, byl porušen zákon.

3. Obnova řízení

- Směřuje proti taxativně stanoveným pravomocným rozhodnutím soudu nebo státního zástupce:
 - Rozsudek
 - Trestní příkaz
 - Usnesení o zastavení trestního stíhání
 - Usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání
 - Usnesení o schválení narovnání
 - Usnesení o postoupení věci jinému orgánu.
- Nemá suspenzivní účinek (možnost odložení nebo přerušování výkonu trestu pravomocně uloženého v původním řízení)
- Nemá devolutivní účinek

- Účelem je odstranění nedostatků především ve skutkovém zjištění, na němž určité rozhodnutí spočívá.
- Rozhoduje se jen o otázce, zda nové skutečnosti či důkazy, které byly dříve neznámé orgánů činným v trestním řízení, jež ve věci rozhodovaly, mohou odůvodnit jiné rozhodnutí, než jaké bylo v původním řízení učiněno.

■ **Důvody pro obnovu řízení:**

- Vyšly najevo nové skutečnosti nebo důkazy orgánu činného v trestním řízení, o jehož rozhodnutí jde, dříve neznámé, které by mohly samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy již známými odůvodnit jiné rozhodnutí, než jaké bylo učiněno v rozhodnutí, jehož se návrh týká
- Některý z orgánů činných v trestním řízení v původním řízení porušil své povinnosti jednáním zakládajícím trestný čin a tato skutečnost byla kvalifikovaně zjištěna pravomocným rozsudkem.
- Na základě právního předpisu, který zcela nebo v části Ústavní soud nálezem zrušil, byl vydán soudem v trestním řízení rozsudek, jenž nabyl právní moci, ale nebyl dosud zcela vykonán.

Podání návrhu na obnovu řízení:

- O povolení obnovy řízení se rozhoduje vždy jen na návrh oprávněné osoby
- Návrh může být podán ve prospěch i v neprospěch obviněného (odsouzeného)
- Obsah návrhu
- Oprávněné osoby:
 - Státní zástupce
 - Obviněný
 - Osoby, které by mohly podat ve prospěch obviněné odvolání, tj. příbuzní obviněného v pokolení přímém, jeho sourozenci, osvojitel, osvojenec, manžel a druh
 - Obhájce obviněného v řízení proti uprchlému

Řízení o návrhu na povolení obnovy a rozhodnutí o něm:

- Řízení obnovovací
- Rozhodnutí soudu o návrhu na povolení obnovy řízení

Řízení po povolení obnovy:

- Po pravomocném povolení obnovy se v obnoveném řízení věc znovu projedná a rozhodne, a to buď v celém rozsahu, nebo v části, v které byla obnova povolena a původní rozhodnutí zrušeno.